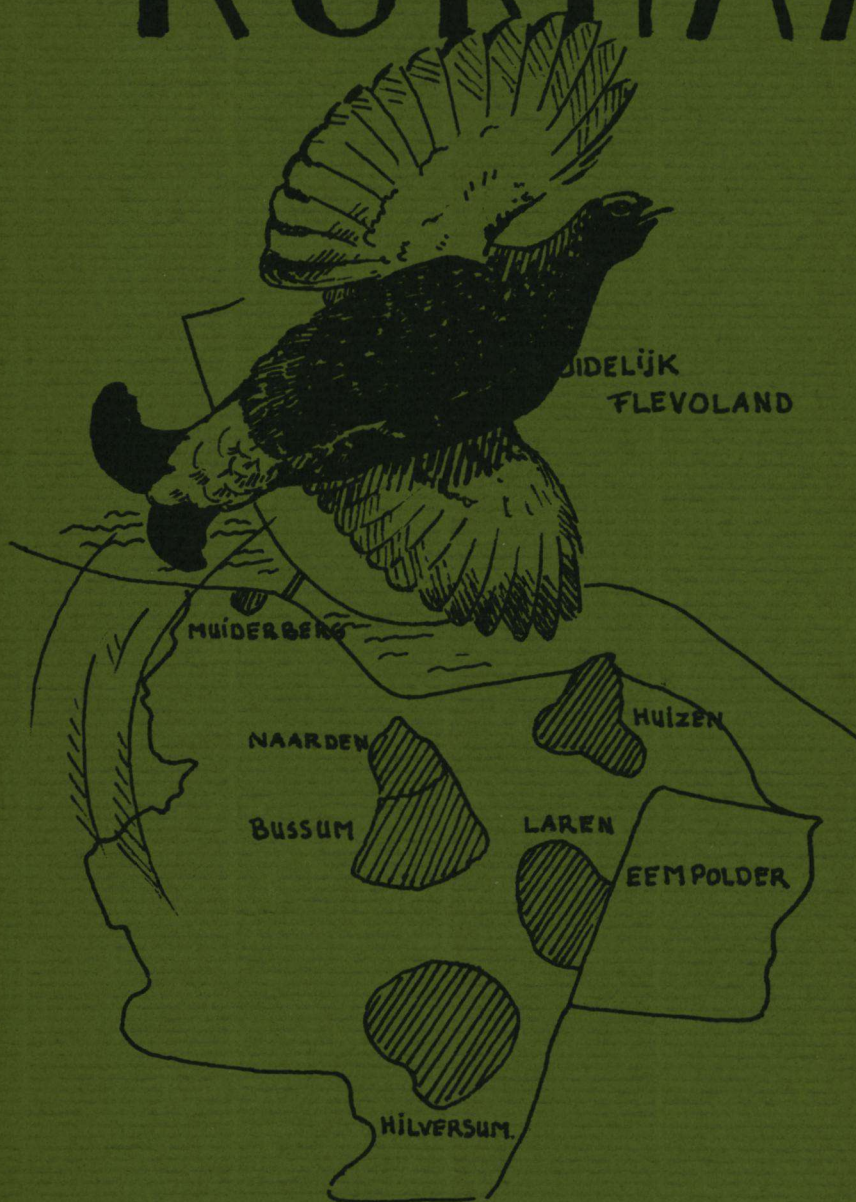

DE KORHAAN

VOGELWERK GROEP

HET GOOI EN OMSTREKEN

jaargang 12 no. 2

maart - april 1978

R E D A K T I O N E E L

Onze algemene Ledenvergadering in de aula van de Godelindegemeenschap te Naarden op 15 maart 1978 werd door ruim 70 aanwezigen bezocht.

De eerste exemplaren van ons jubileumnummer werden aangeboden aan drie in het Gooi wonende nestoren van natuurbehoud, te weten de heren prof. dr. K.H. Vocus, mr. H.P. Gorter en dr. J.H. Westerman.

Jelle Harder hield hierbij een toepasselijke rede, welke in zijn geheel in deze Korhaan is opgenomen. Hierna werden enige films over Korhoenders vertoond. Het commentaar hierbij is zo interessant dat wij dit ook in ons blad afdrukken.

Het verslag van de Algemene Ledenvergadering kunt U in de volgende Korhaan verwachten, maar de algemeen gehoorde opmerking was, dat er in onze vereniging te veel werk door slechts enkelen moet worden verricht.

Ook nieuwe leden moeten niet schromen mee te gaan met excursies, tellingen, nestkastenonderzoek en ook administratief is er een groot tekort aan medewerkers.

Het voorjaar is weer begonnen en iedereen kan op zijn manier plezier aan z'n hobby, de vogels, beleven.

Om enige voorbeelden te geven speciaal voor nieuwe leden:

Begin voor jezelf een onderzoekje. Vergelijk de snavelvorm, breng dit in verband met het voedsel van de vogel.

Hoe bewegen de vogels, lopen of "hippen" ze, komt de vogel het gehele jaar voor in het gebied (Uw tuin?).

Wanneer beginnen de vogels te zingen?

Wat is het voedsel? Hoe is het gedrag? (mannetjes en wijfjes).

Wat voor nestmateriaal wordt gebruikt?

Probeer slaapplaatsen te vinden. Let op alle gedragingen en geluid.

Kijk 's avonds één - twee uur voor zonsondergang eens naar de lucht. Misschien ziet U ook hoe honderden Kauwtjes altijd paarsgewijs naar hun slaapplaatsen vliegen. Tel eens de aantallen!

Al Uw ervaringen willen wij graag vernemen, zend deze dan aan de redactie en geef U op bij Rob Moolenbeek voor tellingen e.d.

Wim Cohen

P R O G R A M M A

DONDERDAG 27 APRIL

De heer A.A. Blok uit Amsterdam vertelt ons aan de hand van prachtige dia's over zijn in 1977 gemaakte reis naar Noord-Noorwegen. De onder zijn leiding staande expeditie had tot taak het opsporen van de nesten van de Zeearend.

Een 15-tal nesten konden hierdoor nauwkeurig worden bestudeerd. Behalve van de majestueuze Zeearenden kunt u ook genieten van de dia's van andere in het zelfde biotoop voorkomende vogelsoorten.

Aanvang 20.00 uur in de Goede Herderkerk.

ZATERDAG 20 MEI

Excursie HET ZWIN in België - bij voldoende belangstelling. In de eerste plaats voor deelnemers aan de voorjaarscursus Vogelherkenning. Zoals ook bij vorige aangelegenheden het geval was, kunnen ook leden van de VWG zich aanmelden voor deze busexcursie, die de hele dag in beslag neemt. Het aantal beschikbare plaatsen is afhankelijk van het aantal deelnemers van de cursus. Vooraf is niet definitief te zeggen of iedere aanmelding gehonoreerd kan worden. Willen belangstellenden zich voor 20 april opgeven bij de heer C. de Rooy, tel. 02158-1641. Tegen die datum is dan ook bekend wat de kosten zijn, wat u bij u moet hebben en wat de aankomst- en vertrektijden zijn.

DINSDAG 23 MEI

Avondexcursie per roeiboot op het NAARDERMEER.

Vertrek vanaf het vissershuis, duur van 1900 tot ca. 2200 uur. Kosten f 8,50, vooruit te betalen bij opgave (voor 10 mei). Er kunnen maar een beperkt aantal personen mee. Wapent u zich tegen de frisse wind en insecten met warme kleding en muggenolie !

ZATERDAG/ZONDAG 27-28 MEI

Voorjaarsinventarisatie polder DORSSEWAARD.
Voor details zie elders in dit nummer.

ZATERDAG 3 JUNI

DAGTOCHT LANGS DE LEK, onder leiding van de heer Y. Vogel. Een bezoek aan het Ooievaarsdorp "Het Liesveld" en aan de eendenkooi "Bakkerswaal" te Lekkerkerk. Vertrek om 07.00 uur vanaf het Oosterspoorplein te Hilversum. Opgave voor 18 mei bij dhr. C. de Rooy, tel. 02158-1641, na 18.00 uur.

OPROEP AAN DE LEDEN

Mocht U, in deze tijd van zolder en kasten opruimen oude Korhanen tegenkomen, gooi ze dan niet weg !
Ik wil namelijk proberen nog een ekstra archief exemplaar samen te stellen van de eerste tien jaargangen.
Als U mij in dat geval zou willen bellen kan ik meteen zeggen om welke nummers het gaat.
Graag Uw medewerking.

Rie de Wijs - Tabois
Stalpaertstraat 10
Hilversum
tel. 035 - 56928

FLORA en FAUNA van het SPANDERSWOUD

In verband met de samenstelling van een rapport over het Spanderswoud wordt een ieder die van dit gebied flora en fauna gegevens bezit, uitgenodigd deze hiervoor beschikbaar te stellen.
Notities svp opsturen of contact opnemen met J. Harder,

Meteorenstraat 45
1223 ER Hilversum
tel. 035 - 852842

BRAAKBALLEN

In het kader van het milieuonderzoek wordt door het gewest Gooi- en Vechtstreek de invloed van menselijk handelen op kleine zoogdieren (muizen) onderzocht.
Ondergetekende zou hiervoor graag alle gegevens ontvangen zoals braakballen met opgave van plaats, biotoop en datum.

M. Bouman
Naarderstraat 256
Huizen
tel. 02152 - 54482

AUTOKOSTEN

Bij excursies en tellingen per auto is het gebruikelijk dat de autokosten ad f 0,20 per kilometer gezamenlijk wordt betaald door de inzittenden.

RECTIFICATIE

Door een abuis zijn de pagina's van de vorige Korhaan, no. 1 jaargang 12, foutief genummerd. Dit moet als volgt worden veranderd:
blz. 110 wordt 1 en blz. 138 wordt 29.
Onze excuses voor de gemaakte fout.

UITREIKING JUBILEUMBOEK

Toespraak gehouden ter gelegenheid van de uitreiking van het jubileumboek op woensdag 15 maart 1978 te Naarden.

Geachte aanwezigen van harte welkom allemaal !

In het bijzonder welkom aan de heer en mevrouw Gorter, de heer en mevrouw Vooos en de heer Westerman. Welkom ook aan onze vier ereleden mevrouw de Wijs, de heren Bos, Van Dijk en Jonkers. Vanavond voor het eerst gevierd bij elkaar. Welkom tenslotte aan alle genodigden, leden van de Vogelwerkgroep en overige belangstellenden.

Zoals u allen bekend is willen wij deze speciale avond beginnen met de uitreiking van ons jubileumboek ter gelegenheid van ons tienjarig bestaan.

Voor we daartoe overgaan wil ik u eerst een en ander vertellen over de totstandkoming ervan. Zoals een aantal onder u nog zullen weten werd er reeds kort na de oprichting van onze Vogelwerkgroep gesproken over de samenstelling van een Avifauna van het Gooi.

Door de werkzaamheden voor en de komst van de Avifauna van Midden Nederland werd deze gedachte naar de achtergrond gedrongen. Bovendien: de samenstelling van een Gooise Avifauna is geen kleinigheid. Wie zal dat allemaal organiseren ?

Maar toen het tiende levensjaar van de vogelwerkgroep naderde gingen de gedachten toch weer in de richting van een bijzondere VWG-uitgave. Aanvankelijk werd toen gedacht aan de samenstelling van een speciaal Korhaan-nummer. Hierin zou dan een overzicht, een bloemlezing, komen van de meest interessante artikelen uit de afgelopen tien jaargangen van ons verenigingsblad.

Maar zoals het zo vaak met plannen gaat, dit eerste plan werd gewijzigd. Het bestuur van de Vogelwerkgroep bleek namelijk in staat een grotere som geld beschikbaar te stellen dan aanvankelijk mogelijk was. De enige voorwaarde die zij hieraan verbond was evenwel dat er dan wel "iets nieuws" tot stand gebracht moest worden.

Geen veredelde Korhaan, maar een jubileumboek met geheel nieuwe informatie.

Was dat een onmogelijke taak ? Neen ! De heer Rob Moolenbeek bleek bereid de organisatie en de samenstelling op zich te nemen.

In overleg met nog enkele enthousiastelingen wordt een plan opgesteld. Een vijftiental leden wordt gevraagd een artikel te schrijven over een (hun favoriete) vogelsoort in het werkgebied van onze werkgroep. Ook in de Korhaan verschijnt een bericht hierover. En wat zien we gebeuren ? Het heilig vuur slaat over ! De meeste personen zeggen toe een artikel te schrijven. Daarop begint het werk voor de redactie pas goed op gang te komen.

De eerste en misschien wel grootste taak wordt: zien dat je alles op tijd in huis hebt. Hoe vaak zal de redactie gevraagd hebben: "Hoe ver ben je al met schrijven, schiet je al op ?"

Gelukkig blijkt dat alles toch binnenkomt. De redactionele drukte neemt daarmee ook weer toe. Het corrigeren van de teksten, bijwerken van de grafieken en kaartjes of zelfs het overtekenen daarvan beheerst het leven van de samenstellers.

Tegelijkertijd gelukt het de redactie dat nog een aantal personen bereid zijn hun medewerking te verlenen !

De heer Ed Hazebroek zal de illustraties verzorgen; het fotografische werk - verkleinen van tekeningen, grafieken, e.d. - zal door de heer Evert Boeve gedaan worden. Liske Rijnja tenslotte wordt bereid gevonden al het typewerk op zijn schouders te nemen. U zult begrijpen dat alle genoemde bezigheden geheel belangeloos en in de vrije tijd gedaan moeten worden. Tenslotte is drukkerij Vreeland van de heer H.J. Aalderink bereid het drukken en inbinden te verzorgen. Dat de heer Aalderink graag met ons meewerkte blijkt wel uit het feit dat het aantal pagina's dat was afgesproken bijna is verdubbeld. Hij zal er beslist niet rijk van geworden zijn !

En dan, daarna, als bijna alles achter de rug is: een gevoel van opluchting, trots..... Het is ons, de schrijvers, alle medewerkers gelukt een fantastisch boekje te maken. Een geweldige afsluiting van het tienjarig bestaan. Daarom: aan alle medewerkers, heel, heel veel dank !

Ja, en dan het vervolg. Wat doe je met zo'n jubileumboek ? Stuur je dat zo maar toe aan je leden ? Hier is het boekje ? Neen. Je wilt laten zien dat je het echt een hoogtepunt vindt in het bestaan van de VWG. Wat kun je beter doen dan het jubileumboek aanbieden aan een aantal prominenten uit ons eigen Gooi ? Nestoren, die op het gebied van de natuurbescherming en netuurstudie niet alleen landelijk maar ook internationaal hun steentje (zeg maar steen) hebben bijgedragen en dat nog dagelijks doen.

Geachte toehoorders, u weet wie ik bedoel: de heren mr. H.P. Gorter, prof. dr. K.H. Vocus en dr. J.H. Westerman. Naar ik aanneem zult u het op prijs stellen als u derhalve nog enige informatie krijgt over de activiteiten van deze heren.
De heer Gorter

In 1940 kwam de heer Gorter bij de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland. Na 7 jaar bracht hij het reeds tot directeur en is dat tot op heden gebleven. In deze nu bijna 40 jaar dat hij voor de Vereniging werkt heeft hij het bezit van de Vereniging zien groeien van 14.000 ha verdeeld over 68 natuurgebieden, tot 35.000 ha, nu verspreid over 148 terreinen. Tegelijkertijd steeg het aantal leden tot over de kwart miljoen.

Naast zijn directeursschap heeft de heer Gorter tal van nevenfuncties bekleed: Om er enkele te noemen:

- bestuurslid van het Gooisch Natuurreservaat.
- ondervoorzitter van de Natuurbeschermingsraad
- lid van de Centrale cultuur technische Commissie.

Beide laatste functies met de bedoeling de minister te adviseren t.a.v. zijn beleid op gebied van de relatie landbouw - natuurbehoud. En juist dit, de relatie landbouw - natuurbehoud is misschien wel het levenswerk van de heer Gorter geworden.

Van zijn hand verscheen dan ook in 1974 een artikel getiteld: Weidevogelstrategie. Twee citaten hieruit wil ik u voorlezen: "Het is mijns inziens de tijd om het initiatief in eigen hand te nemen en te komen tot een goed gedocumenteerd en goed overwogen plan voor de bescherming van de weidevogels in Nederland, dat als een initiatief onzerzijds op tafel wordt gelegd".

Het tweede citaat: "Zoals gezegd zal grote aandacht moeten worden besteed aan het behoud van de weidevogels op gronden die in agrarisch gebruik blijven, dus buiten de optimaal beheerde reservaten".

Beide uitspraken zijn tekenend voor Gorters streven Landbouw en Natuurbehoud met elkaar te verenigen en niet strikt gescheiden te houden.

Voor de meeste mensen, leden van Natuurmonumenten, is de heer Gorter bekend door zijn jaarverslagen over de Vereniging tot Behoud in het blad Natuurbehoud en zijn indertijd gehouden toelichtingen bij de dia's op de Algemene Ledenvergaderingen.

Tenslotte nog deze opmerking.

Iemand zei eens over de heer Gorter: "Als er iets in de Natuurbescherming is dat Gorter niet weet, dan is het niet belangrijk".

De heer Vocus

Niet minder indrukwekkend zijn de verdiensten van professor Vocus. Jarenlang was hij werkzaam op het Zoölogisch Museum in Amsterdam (vanaf 1940), o.a. als conservator voor de afdeling Vogels. Vanaf 1955 doceerde hij als hoogleraar aan de Vrije Universiteit.

Onvoorstelbaar groot is de omvang van zijn werk. Zeer uiteenlopend de onderwerpen waarover hij geschreven heeft.

Bekend is zijn proefschrift over de Bonte Spechten, zijn grote kennis van de Roofvogels, studies over de vogels der wereldzegen, speciale onderzoekingen aan de Zilvermeeuw en Kleine Mantelmeeuw.

Zijn hoofdwerk bovenal is de in 1960 verschenen Atlas van de Europese Vogels, waaryan ook een Engelse en Duitse vertaling verscheen.

Maar behalve al zijn werk als wetenschapper waarderen wij prof. Vocus voor zijn werk in de Nederlandse organisaties voor Vogelkunde en Vogelbescherming. Prof. Vocus was jarenlang secretaris van de Nederlandse Ornithologische Vereniging, redacteur van Ardea en Limosa, Voorzitter van de Commissie voor de Nederlandse Avifauna, enz.

Niet verwonderlijk is het dat hij in 1976 benoemd werd tot erelid van de N.O.U. (Nederlandse Ornithologische Unie). In een artikel las ik van prof. Vocus nog de volgende uitspraak:

"De wetenschapper zoekt wat hij wil vinden, en vindt wat hij zoekt".
Denkt u hier eens over na.

De heer Westerman

Last but not least de heer Westerman.

Ik moet bekennen dat ik van hem het minste afweet. Maar dat is nu juist zo typerend voor deze man. Werker op de achtergrond, die onge-looflijk veel doet. Echter, altijd onbaatzuchtig.

De vogelaars kennen de heer Westerman als voorzitter van het Nederlands trekvogel Comité.

De meeste mensen zullen hem echter kennen wegens zijn grote verdienste voor het Wereld Natuurfonds.

In 1961 werd het Wereld Natuur Fonds opgericht. In datzelfde jaar deed Peter Scott een beroep op de Nederlandse natuurbeschermers, óók een Nederlandse afdeling op te richten. Inmiddels waren deze er al in Groot Brittannië, de V.S. en Zwitserland.

Op 10 augustus 1962 was het zover. In de voorbereidende besprekingen had de heer Westerman een belangrijk aandeel. Als medeoprichter trad hij dan ook toe tot het eerste bestuur. In 1972 aanvaardde hij de functie van secretaris.

Zijn kennis van zaken op het gebied van natuurbehoud is zeer breed en diepgaand.

In kringen van natuurbeschermers heeft hij niet alleen nationaal, maar vooral internationaal een uitstekende naam verworven.

Niet voor niets werd hij met de hoogste onderscheiding die je in dit werk kunt krijgen, geëerd: De gouden Ark.

Onlangs nog lazen we in de krant waarmee de heer Westerman, als secretaris voor de Nederlandse afdeling van de internationale Unie tot behoud van de natuur (IUCN), zich moet bezighouden:

de exploitatie van de tropische regenwouden, export van bestrijdingsmiddelen naar de derde wereld, verwerken van bedreigde diersoorten in soeveniers.

Dames en heren, ik geloof dat we u voldoende hebben ingelicht over de tot standkoming van ons jubileumnummer en over de personen waarvan wij vinden dat zij degenen zijn aan wie wij graag het eerste exemplaar willen aanbieden.

Ik wil dat bij deze van harte doen !

J. Harder

W.E. Cohen

Ervaringen met Sijzen

Herfst en winter van 1959-1960 moeten een goed seizoen voor Sijzen geweest zijn als ik mijn oude notities geloven mag die - met een korte onderbreking van kerst tot nieuwjaar - lopen van 13.11.'59 tot 14.02.'60.

Het aardige van deze gegevens is dat ze bijna alle afkomstig zijn uit een zelfde beperkt waarnemingsgebied namelijk het terrein van het Nieuwe Lyceum aan de Witte Kruislaan te Hilversum, een gemengd bos met beuken, dennen, Robinia enz. grenzend aan het grote sportveld. De waarnemingstijd begon steeds ruim een half uur voor zonsopgang tot de eerste schoolbel om 8.20 uur.

Onaardig vind ik achteraf dat de meeste notities in telegramstijl eigenlijk te weinig nauwkeurig zijn op bepaalde punten, waarvan ik het belang eigenlijk pas in de loop van de tijd ging begrijpen. Maar wat wil je ! Minuten lang gebeurt er niets bijzonders, dan opeens worden de Sijzen wakker, je krijgt te veel indrukken ineens te verwerken en de tijd ontbreekt om alles te noteren zonder assistentie van anderen. Je zou je waarnemingen direct in moeten spreken op een geluidsbandje.

In het nachtelijk duister van de vroege ochtend zag je de Sijzen nooit zitten, je hoorde ze wel. Soms was er nog maanlicht. Maar tegen de tijd dat ze gingen vliegen werd de lucht al iets lichter, zodat je schimmetjes uit de boomkruinen omhoog zag vliegen, in schokkerige vlucht boven de kruinen rondansen en dan in westelijke richting verdwijnen.

Het ging er mij allereerst om de vroegste sijzengeluiden te noteren. Vermoedelijk in verband met het weertype en dan speciaal met het korter of langer donker blijven kwam het eerste geluid van de wakker-wordende, nog-niet-vliegende Sijzen vroeger of later, soms zelfs pas zeer kort voor zonsopgang. Als extremen kreeg ik 28 en 3 minuten voor zonsopgang. Zie het volgende staatje:

- 18.12.'59 : eerste geluid 8.17 (zon op 8.44) = 27 minuten;
maan, heldere lucht
- 18.01.'60 : eerste geluid 8.12 (zon op 8.40) = 28 minuten;
heldere wolkenloze lucht
- 03.02.'60 : eerste geluid 8.05 (zon op 8.19) = 14 minuten;
motregen

daarentegen:

- 17.12.'59 : eerste geluid 8.40 (zon op 8.43) = 3 minuten;
donker weer, druilregen
- 13.02.'60 : eerste geluid 7.58 (zon op 8.01) = 3 minuten;
zwaar mistig, het wordt nauwelijks licht.

Daarbij bleef het niet.

Door het regelmatig waarnemen en noteren kwamen er in mijn materiaal nieuwe patronen zichtbaar.

De Sijzen bleken verspreid te overnachten. In de maanden november en december zag ik nooit meer dan één Sijzen uit een boomkruin opvliegen. Naar het geluid te oordelen zaten de naaste burens een eind verderop in verschillende richtingen, ieder in een eigen boom.

Bij het ontwaken reageerden ze wel op elkaars geluiden, maar zonder weg te vliegen. De volgende fase, een paar minuten later, werd gekenmerkt door het opvliegen van de Sijzen, die vlak boven de boomkruinen a.h.w. dansend een rondvlucht maakten. Zo vormden zich groepjes van 2 tot 5 vogels, die - derde fase - net als andere overvliegende groepjes in westelijke richting verdwenen.

De lucht was dan een ogenblik lang vol sijzengeluiden. Uit dit bosrijke deel van het Gooi verdwenen de vogels in de richting van 's-Graveland. Het geluid bij het wakker worden noteerde ik op 13.11.'59 als "pfie-et", later ook als "pgi-eu".

Een andere roep klonk meer als "tjewie".

Wanneer een vogel opvloog en zich aansloot bij een ander exemplaar hoorde ik iets heel anders: "tktktktk" (erg snel), wat ik later wel noteerde als "rtttt" of "trrrtt".

Op 13.12.'59 vlogen in fase twee veel Sijzen door de lucht rond: hun geluid klonk als "tjelie-tjèe".

Na 18.12.'59 werden de Sijzen pas tijdens het eerste lesuur wakker, voor een vogelaar een ergerlijke toestand.

In het nieuwe jaar werd een verandering in het sijzengedrag merkbaar. Zie het volgende protocol.

22.01.'60 : 8.15 roep van 2 Sijzen gelijktijdig, 1 uit een Thuja, 1 uit een Blauwe Spar. Ze vliegen nog niet op.

8.18 : 5 Sijzen vliegen roepend over; 2 Sijzen komen uit de Thuja omhoog; ik hoor de gewone roep en het "knettergeluid"; 1 Sijz komt gelijktijdig uit de spar opvliegen. Zon op 8.36.

Aan de schimmige silhouetten was nog geen kleur te zien. Voorlopig neem ik aan dat sommige Sijzen al tot paarvorming waren overgegaan. Zo'n paartje zou dan wel in dezelfde boomkruin overnachten.

Aldus bleef het ook in februari: ik zag nog vaak solitaire vogels maar ook paartjes opvliegen.

Extra vermelding verdient een stormachtige dag met buig weer. Het bleef lang erg donker en het eerste geluid kwam pas 11 minuten voor zonsopgang:

29.01.'60 : 8.16 in verschillende boomtoppen geluid van zittende Sijzen; tot 8.20 geen vogel op- of overvliegend. Zon op 8.27.

Het geluid van de Sijzen was merkwaardig hard en langgerekt: "tjuie-tjuie-tjieg".

Laat ik samenvatten. Tijdens het daglicht leven de Sijzen 's winters in troepen in hun fourageergebieden met elzen en berken. Uit deze gebieden in of buiten het Gooi komen ze troepsgewijs in slaapvlucht naar de bossen in het Gooi.

Zie o.a. de volgende waarneming uit de waterrijke omgeving van de vesting Naarden:

21.12.'59 : 15.00 uur slaaptrek in een grote zwerm gevolgd door kleine groepjes, richting zuid.

In een slaapbos verspreiden de vogels zich op korte gehoorsafstand van elkaar. Ze overnachten solitair. Vanaf midden januari ongeveer vindt al paarvorming plaats. Een paartje overnacht in de kruin van de zelfde boom.

Na het wakker worden komen de Sijzen solitair te voorschijn (later ook als tweetal), ze dansen rond boven de boomtoppen, verenigen zich tot kleine groepjes en verdwijnen alle in dezelfde richting.

Verslag van de ganzenexcursie in het Niederrheingebied.

Een jaarlijks terugkerende gebeurtenis is de deelname aan de excursie van de Vogelwerkgroep Grote Rivieren, waarbij zich dit jaar ook leden van de Vogelwerkgroep Nijmegen en de K.N.N.V. uit dezelfde plaats aansloten.

De excursie werd gehouden op 25 februari 1978. Het is opmerkelijk dat zich altijd zo weinig leden voor deze tocht opgeven. Waarschijnlijk gaat men van de gedachte uit, dat er alleen naar ganzen wordt gekeken, die dichterbij huis ook te zien zijn.

Uiteindelijk bleek de Vogelwerkgroep het Gooi e.o. door negen leden vertegenwoordigd te zijn.

Na de grensoverschrijding bij Hoog Elten was het al meteen raak. Een Rode Wouw kruiste de weg en cirkelde nog even rond. Totaal werden er op deze dag zes gezien. In het dorpje Schenkenschans zongen Vink, Heggemus en Koolmees dat het een lieve lust was, daarbuiten in de weilanden klonk het vertrouwde geluid van de Grutto's en buitelden de Kieviten.

Boven onze hoofden was er trek van Witte Kwikstaarten, Veldleeuweriken en Graspiepers. In een groep Riet- en Kolganzen hield zich een Brandgans op.

Aan de rand van de weg vlakbij Niel zat goed verscholen tussen de meidoorns op dezelfde plaats als het vorige jaar een Ransuil, die nu gezelschap had van twee soorten.

Tijdens het observeren van een andere groep Rietganzen, waarin zich twee Brandganzen bevonden, werd een van de twee telescopen ingesteld op een Steenuil, die hierdoor beeldvullend op het netvlies verscheen. Tussen de Rietganzen zaten exemplaren met gele halsbanden en hierin gegraveerde lettercombinaties en een gans met een blauwe wimpel. Op deze wijze gemerkte Rietganzen zijn in Oost-

Duitsland gevangen; het verzamelen van gegevens van deze exemplaren levert bijzondere interessante informatie op. Van de op deze dag waargenomen gemerkte ganzen bleken enige tijd ervoor exemplaren in het Deltagebied en de Biesbosch te zijn gezien.

Op de ochtendtrek vanuit de slaapplek op de Bijland in Nederland naar de fourageergebieden in Duitsland waren 17000 ganzen geteld. Hiervan vond de excursie er 1000 terug.

De Duffelt bleek minder roofvogels te herbergen dan voorgaande jaren. Het totaal van de hele tocht aan buizerden was 57 exemplaren, van de Torenvalk konden 44 exemplaren worden genoteerd. Andere gesignaleerde roofvogels waren Havik, Sperwer en Ruigpootbuizerd.

Hoewel het grootste deel van de waarnemingen vanuit de auto is gedaan, werden toch bijvoorbeeld nog tot drie keer toe Grote Bonte Spechten gezien.

Andere leuke soorten waren Geelgors, Roodborsttapuit en Witgatje. Uit de in ons groepje gemaakte aantekeningen bleek, dat de dag goed was voor tenminste 72 vogelsoorten, die overigens geen indicatie mogen zijn voor het welslagen van de tocht. Het genieten van de vogels en hun gedragingen in het landschap op deze stralende dag samen met vogelliefhebbers uit diverse streken voerde bij ons de boventoon.

Het Pakool

(Van een medewerker)

Opnieuw zijn vele tienduizenden vogels langs de Franse kust ten gevolge van een ramp met een olietanker verloren gegaan. De ondergang van de broedvogels van het natuurreservaat Les Sept Iles is een afschuwelijke zaak voor de Franse vogelbescherming.

In het land waarin de geweren nogal losjes aan de de schouders zitten vormen de „zeven eilanden” voor de noordkust van Bretagne al enige tientallen jaren het paradepaardje van de natuurbescherming. Honderdduizenden natuurliefhebbers uit geheel West-Europa hebben zich naar de tienduizend Jan van Genten van het Ile des Moines laten varen om er te genieten van één van de fraaiste vogelschouwspelen van Europa.

De ramp met de Amoco Cadiz betekent de complete ondergang van de Franse zeevogels. Alleen de rotskusten van Bretagne bieden op het vaste land van Europa nog nestplaats aan vogels als Jan van Genten, drieteenmeeuwen, alken, zeeoeten, kuifalscholvers en papegaaiduikers.

De volwassen Jan van Genten zijn grote witte vogels ter grootte van ongeveer een gans, met zwarte vleugelpunten. Het zijn echte zeevogels, die laag boven het water, in de golfdalen zeilend gebruik maken van de luchtstromingen.

Papegaaiduikers, die bijna zo groot zijn als een duif, danken hun naam aan hun papegaaiachtige snavel, die bovendien fraai gekleurd is. Zij snorren met grote snelheid laag boven het water naar de voedselgronde.

Vogels waarvoor een Nederlandse vogelliefhebber als hij ze hier voor de kust ziet verschijnen, in grote opwinding geraakt. Slechts de Britse eilanden hebben meer te bieden aan deze zeevogels, dan de Bretonse kust.

De olie van de tanker overspoelde niet alleen de vogels van Les Sept Iles maar ook van het reservaat Cap-Sizun waar de bezoekers hoog op de rotsen staande, op de broedende vogels neerkijken en

D.A. Jonkers

Vogels
dupe
van de
milieu-
ramp

naar verwacht moet worden weldra ook Cap Fréhel aan de voet van Normandië en op korte afstand gelegen van de begaafde kerk Mont St.-Michel.

Geen redding

Een reddingsactie bij dergelijke grote aantallen vogels — het gaat hier om een totaal van een veertigduizend stuks — is vrijwel uitgesloten. Ook heeft men nog nergens afdoende middelen gevonden om met olie besmeurde vogels snel te helpen.

De vogelstand had langs de Bretonse kust al danig geleden onder de jacht en werd ook bij de ramp met de Torrey Canyon gedece-meerd. Van de tienduizenden papegaaiduikers waren er nog maar een zeventhonderd over.

Duizenden Nederlandse vogelliefhebbers voor wie de beroemde Schotse vogelkusten te ver waren, trokken de afgelopen jaren voor een (lange) dagreis naar Bretagne.

Vermoedelijk zal na deze week niet meer resteren dan de hoop dat de Britse eilanden nog voldoende in voorraad hebben om op bescheiden schaal met het herinvoeren van zeevogels in Bretagne te beginnen.

SCHANDE!

Baltsgedrag van Korhoenders (film)

Na afloop van de uitreiking van ons jubileumboek konden de aanwezigen genieten van een kleurenfilm over het gedrag van Korhoenders tijdens de baltsperiode.

Drs. G.J. de Vos uit Oosterwolde (Fr.) was zo vriendelijk ons ten aanzien van deze film enige notities te sturen. Hierdoor waren wij in staat voordat de film gedraaid werd de aandacht te vestigen op het gebeuren in de film. Samen met de in het Engels gesproken filmttekst was het geheel goed te volgen en daardoor erg interessant.

Om een ieder nog eens goed te informeren is met toestemming van de heer De Vos zijn toelichting hieronder afgedrukt.

(de film is verkrijgbaar bij de Stichting Film en Wetenschap te Utrecht onder no. 454, duur 27 minuten).

De opnamen zijn gemaakt omstreeks de jaren 1965, 1966 op een Korhoender-arena nabij Fochteloo (Zuidoost Friesland).

De film is bedoeld om een beeld te geven van enerzijds het sociale gedrag van Korhoenders en anderszijds het gedragsonderzoek dat aan deze vogelsoort verricht wordt vanuit het Zoölogisch Laboratorium van de Rijksuniversiteit te Groningen.

De film is ongeveer als volgt opgebouwd:

I. INTERACTIES tussen HANEN

Op bepaalde plaatsen binnen het woongebied van de Korhoenders komen elke ochtend meerdere hanen bijeen. Deze plaatsen worden arena's genoemd. De meeste hanen die arena's bezoeken, bezitten daar een territorium: de territoriale hanen.

Een deel van de arenabezoekers bezit echter geen territorium: de indringers. De territoriale hanen kunnen verdeeld worden in hanen die een territorium bezitten aan de rand van de arena: de randhanen, en hanen die een territorium bezitten op het centrum van de arena: de centrale hanen.

De randterritoria hebben een aanzienlijk groter oppervlak dan de centrale territoria.

In het voorjaar besteden territoriale hanen op arena's het grootste deel van hun tijd aan het geven van vertoon: opvallende handelingen waarbij de staart is opgezet. Het aantal verschillende vertoon-handelingen is beperkt.

Koeren en kraaien komen het meest voor. Zoals de naam al aangeeft, gaan deze handelingen ook gepaard met het produceren van geluiden.

De meeste vertoonhandelingen hebben waarschijnlijk een dubbele functie: enerzijds voorkomen ze dat andere hanen het territorium binnendringen, anderzijds worden hennen erdoor aangetrokken.

Regelmatig ontmoeten territoriale hanen elkaar aan de genzen van de territoria. Deze ontmoetingen worden grensincidenten genoemd.

Grensincidenten kunnen het best gekarakteriseerd worden als schijngevechten: de hanen maken zelden lichamelijk contact met elkaar. Opvallend is dat centrale hanen veel vaker bij grensincidenten zijn betrokken dan randhanen.

Indringers hebben het moeilijk op arena's. Zolang zij geen vertoon geven, kunnen ze door de territoriale hanen getolereerd worden. Geven ze echter wel vertoon dan worden ze meestal snel verjaagd.

II. INTERACTIES tussen HANEN en HENNEN

In het voorjaar (april - begin mei) zoeken hennen de arena's op. Na één of meerdere bezoeken is hun keuze bepaald en copuleren ze met een van de aanwezige territoriale hanen. Een hen copuleert gewoonlijk slechts éénmaal per seizoen.

Wanneer een hen de arena nadert (vliegend), vertonen de hanen de fladdersprong. Hanen vertonen de omlaag indien een hen zich op de arena bevindt, maar nog wel op geruime afstand van de haan.

De omlaag lijkt veel op de normale Koerhouding, maar verschilt daarvan doordat de haan tijdens de omlaag het onderlichaam tegen de grond gedrukt houdt. Als de afstand tot de hen zeer gering geworden is, kan de haan gaan cirkelen. Indien de hen gewillig is, uit zich dat in hurken, waarop een copulatie kan volgen.

Opvallend is dat de meeste hennen copuleren met centrale hanen. Sommige centrale hanen genieten daarbij weer de voorkeur boven andere centrale hanen.

Vraag: Hoe komt dit effect tot stand ?

Mogelijk is dat:

1. hennen een voorkeur hebben voor hanen die vaak bij grensincidenten zijn betrokken.
2. hennen bij voorkeur copuleren op plaatsen waar de hanen-dichtheid groot is: dat is het geval op het centrum.
3. sommige hanen "behandelen" de hennen op een betere manier dan andere hanen. Anders gezegd: door een betere taktiek boeken ze meer succes.

De laatste mogelijkheid wordt onderzocht door experimenten met opgezette hen-modellen. Het doel van deze proeven is om na te gaan in welke opzichten de taktiek van hanen verschilt.

Nadat een hen heeft gecopuleerd, zoekt ze een plaats uit om een nest te bouwen. Het legsel bestaat uit 7 - 15 eieren. Deze worden door de hen uitgebroed. Nog geruime tijd na het uitkomen van de eieren trekken hen en jongen gezamenlijk op. Het gezinsverband wordt hierna verbroken. Jonge hanen zwerven aanvankelijk rond zonder een territorium te bezitten. Indringers op arena's zijn meestal jonge hanen.

Gewoonlijk vestigen deze dieren zich op een vaste plaats (veroveren ze een territorium) in hun tweede of derde jaar.

De meeste jonge hanen beginnen hun carrière als randhanen. In de loop van hun leven trachten ze door territorium-uitbreiding een positie op het centrum van de arena te verkrijgen. Gebiedsuitbreiding kan ten koste gaan van andere hanen of betrekking hebben op gebieden die vrij komen door de dood van de aldaar gevestigde territoriale haan.

De competitie van gebied op het centrum van een arena is zeer intens. Zesdejaars en oudere hanen kunnen zich vaak niet op het centrum handhaven en worden verdreven door jongere soortgenoten.

DE HUISZWALUW

Tot de vogels die steeds de belangstelling van de mens hebben, vooral ten plattelande, behoren zeker de zwaluwen.

In het voorjaar wordt er door bijna iedereen aandacht aan geschonken wanneer in april de eerste zwaluwen terug zijn gekomen. Het uithalen van vogelnesten wordt in de dorpen nog niet als een groot kwaad gezien, maar wanneer men zich aan een zwaluwnest vergrijpt, wordt dit toch in het algemeen wel als een misstap aangevoeld en wordt door velen geprotesteerd.

Er komen verschillende soorten zwaluwen in ons land voor. Dit stukje gaat over een soort, de Huiszwaluw, die geheel op de mens is aangewezen wat de nestbouw betreft. Het is daarom voor velen geen onbekende vogel. In sommige vogelboeken wordt aangegeven dat de Huiszwaluw een in ons land niet talrijk voorkomende vogel is; dit neemt echter niet weg, dat elkeen die wel eens buiten de stad komt deze soort kan hebben gezien. Ieder die wel eens een wandeling maakt langs de Gooimeerkust zal tussen mei en oktober de Huiszwaluw hebben kunnen opmerken.

Er komen er de laatste jaren minder voor dan vroeger en wanneer we aan de boeren vragen of er 40 of 50 jaar geleden niet meer zwaluwen aan de boerderijen nestelden wordt deze vraag meestal bevestigend beantwoord.

Bij de zwaluwen komen twee soorten voor die als regel het meest bekend zijn en wel de Huiszwaluw en de Boerenzwaluw. Bij oppervlakkige waarneming zien we weinig verschil, maar wanneer meer aandacht aan de vogels wordt besteed zijn ze toch gemakkelijk te onderscheiden. In de eerste plaats aan de nestbouw. De Huiszwaluw nestelt altijd buiten, meestal onder de dakgoot of de watergorden van puntdaken. Het napvormige nest wordt van klei, speeksel en strootjes opgebouwd, het is altijd op een beschutte plaats aangebracht zodat de regen de klei niet week kan maken. Door vocht wordt het bouw materiaal slap en zou het nest uiteenvallen. De Boerenzwaluw maakt zijn nest binnenshuis. Dit is ook napvormig maar open aan de bovenzijde.

De nesten van Huiszwaluwen liggen of hangen meestal vlakbij of tegen elkaar, waarbij soms van kolonie-vorming kan worden gesproken. Dit is in het Gooi nog maar op enkele plaatsen het geval. Hoeveel er van deze soort nog broeden is niet bekend, maar daar willen wij deze zoner achter zien te komen door de telling van de nesten in het nieuwe broedseizoen.

Men zal zeker nog tellers kunnen gebruiken. Wil degene die zich nuttig wil maken bij deze inventarisatie zich op het eerder in de "Korhaan" vermeldde adres melden ?

De nesten zijn gemakkelijk te vinden. Men moet alleen opletten of er Huiszwaluwen vliegen. De vogels hebben de gewoonte om zich vele malen per dag bij het nest te laten zien en wanneer u Huiszwaluwen ziet vliegen moet er zich binnen de 100 meter wel een nest bevinden. Het is dan alleen opletten waar de vogels heengaan. Daar ze ook in het nest slapen kan tegen het vallen van de avond het gemakkelijkst worden vastgesteld waar zich het nest bevindt.

Voor het naar bed gaan vliegen ze op en om het nest. Dit kan geruime tijd duren. Ze hebben zoals alle vogels een eigen geluid en wanneer we dit kennen is soms op afstand de aanwezigheid van deze soort al vast te stellen.

Van de Boerenzwaluwen zijn ze gemakkelijk te onderscheiden, daar ze geen lange zwaluwstaart bezitten; daarentegen een witte stuit en buik hebben; door kleur en vorm levert determinatie niet veel moeilijkheden op.

Het broeden daat de gehele zomer door. Ze komen omstreeks 1 mei hier aan, meestal iets later dan de Boerenzwaluw die bij gunstig weer half april aanwezig is. Na aankomst wordt onmiddellijk met de nestbouw begonnen, maar het kan wel veertien dagen duren eer het nest gereed is; dan komt het eieren leggen en broeden zodat er voor begin juni geen jongen zijn.

Er worden twee of drie broedsels per jaar geproduceerd en het kan voorkomen dat er in het laatst van september, wanneer de trek al begint nog jongen in het nest zitten. Er wordt dan alles op alles gesteld om deze nakomelingen ook vliegvlug te krijgen, zodat ze nog mee kunnen naar het zuiden.

Hierbij schijnen de jongen van de eerdere broedsels de ouders te helpen zodat de jongste broers en zusters snel groeien en niet verlaten achter hoeven te blijven.

Waar ze in de winter blijven is niet met zekerheid bekend. De Boerenzwaluw wordt in het winterhalfjaar in Afrika wel opgemerkt, maar met de Huiszwaluw behoort dit tot de zeldzaamheden.

K. VISSER

De IJsvogel en Grote Gele Kwikstaart in Nederland

Onlangs ontvingen wij publicatie no. 3 over het verloop van het onderzoek aan de IJsvogel en Grote Gele Kwikstaart in Nederland.

Dit onderzoek wordt georganiseerd door P.L. Meininger, R.G.M. Kwak en T. Heynen.

Om u ening idee te geven van de stand van zaken publiceren wij hier de voorlopige resultaten.

IJSVOGEL

Broedgevallen. In de periode 1973-1976 werden de volgende mogelijke, waarschijnlijke en zekere broedgevallen vastgesteld:

	73-75	1975	1976
mogelijke broedgevallen (code B)	82	49	42
waarsch. broedgevallen (code C)	99	92	32
zekere broedgevallen (code D)	212	183	57

Het broedbestand in 1975 en 1976 wordt geta eerd op resp. 275-350 en 90-140 paar. Het aantal meldingen van zekere en waarschijnlijke broedgevallen nam in 1976 t.o.v. 1975 met 63% af, hetgeen waarschijnlijk overeenkomt met de werkelijke achteruitgang van de IJsvogelpopulatie. De soort wist zich nog het best te handhaven in Noord-Brabant en Limburg.

Enquêteformulieren. Over de periode 1971-1976 werden 156 enquêteformulieren ontvangen, waarvan 101 (= 37% van het aantal waarschijnlijke en zekere broedgevallen) uit 1975 en slechts 14 (= 15% van het aantal zekere en waarschijnlijke broedgevallen) uit 1976.

Wij streven ernaar het aantal enquêteformulieren (met name uit 1975 en 1976) op te voeren tot minimaal 60% van het aantal waarschijnlijke broedgevallen in die jaren, dit om zo goed mogelijk vergelijkingen en conclusies te kunnen trekken.

Doortrek en wintervoorkomen. Over de jaren 1960 t/m 1976 werden tot nu toe ruim 1500 waarnemingen verzameld, die betrekking hebben op bijna 2000 exemplaren. Bij bewerking van deze gegevens zal waarschijnlijk een redelijk beeld van doortrek en wintervoorkomen te geven zijn. Om dit beeld zo reëel mogelijk te maken streven we naar een nog groter aantal waarnemingen. Ook dit is van belang om de geografische verspreiding te onderzoeken, vooral buiten de broedtijd.

GROTE GELE KWIKSTAART

Broedgevallen. In 1975 werden 106 waarschijnlijke en zekere broedgevallen vastgesteld. De Nederlandse broedpopulatie wordt door ons geschat op 110-125 paar. In 1976 is de stand weinig veranderd; slechts enkele paren waren door uitdroging van beken niet aanwezig.

Enquêteformulieren. Over 1975 werden 59 volledig en 4 onvolledig ingevulde formulieren ontvangen. Dit komt neer op 60% van het aantal vastgestelde broedgevallen.

Ring-, biometrisch- en ruionderzoek. Mede in het kader van het onderzoek zijn in 1975 en 1976 ruim 200 Grote Gele Kwikstaarten geringd. Bovendien werd van alle gevangen vogels de maten en de rui opgenomen. Meer dan 40 vogels werden van kleurringen voorzien. De kleurringen hebben al informatie geleverd over o.a. verblijfstijd in het broedgebied en trouw aan het territorium. Dit onderzoek wordt verricht door Hans Esselink en Robert Kwak, met assistentie.

Doortrek en wintervoorkomen. Over de jaren 1960 t/m 1976 werden bijna 900 waarnemingen verzameld, die betrekking hebben op ruim 1500 exemplaren. Het blijkt, dat deze soort in vele delen van Nederland, b.v. in Noord-Brabant talrijker voorkomt dan algemeen bekend is. Zie verder bij IJsvogel.

Publicaties. Enige (voorlopige) resultaten van het onderzoek werden gepubliceerd:

- no. 1: De IJsvogel in Twente. Ficedula 5:33-40 (1976)
- no. 2: Het creëren van kunstmatige nestgelegenheid voor de IJsvogel. Het Vogeljaar 24:204-208 (1976)
- no. 3: Verloop en enige voorlopige resultaten van het onderzoek aan IJsvogel en Grote Gele Kwikstaart in Nederland. 4 pp.
- no. 4: De IJsvogel als broedvogel in Nederland in 1975 en 1976. Ter publicatie aangeboden aan het Vogeljaar.

Het is de bedoeling het onderzoek voorlopig voort te zetten in de huidige vorm.

Ieder lid van de Vogelwerkgroep wordt derhalve gevraagd zijn/haar waarnemingen zorgvuldig te noteren op de waarnemingskaartjes.

J U B I L E U M - B O E K

Voor belangstellenden is onze jubileumuitgave "Vogels in het Gooi" verkrijgbaar ad f 10,- + f 4,- verzendkosten. Na storting van f 14,- op postgiro 2528494 wordt U het boek toegezonden.

Wie de hoge verzendkosten wil besparen kan het jubileumboek afhalen bij onderstaande adressen:

Rob Moolenbeek	, Arnoud Voetlaan 14	, Ankeveen.	tel. 035 -62641
Adri Vermeule	, Graaf Wichmanstraat 40	, Hilversum.	tel. 035 -57492
Henk ten Brinke	, Claudiagaarde 4	, Bussum.	tel. 02159-14700

Leden ontvingen dit boek gratis, maar een vrijwillige bijdrage wordt door onze penningmeesteresse op prijs gesteld.

WINTER 1978

Op de laatste twee dagen van de afgelopen vorstperiode op 25 en 26 februari 1978 heb ik het terrein van de (afgesloten) voormalige vuilstortplaats aan de Loodijk bezocht.

Het was prachtig weer en door de aanhoudende vorst was het mogelijk het moerassige terrein om de stortplaats heen een bezoekje te brengen. En zeker niet tevergeefs.

Eén grote sloot met water van zéér bedenkelijke kwaliteit (grondwater van de belt) was open gebleven en zodoende een trekpleister voor waterwild en waterminnende soorten.

Een kleine honderd Wilde Eenden hadden zich op het weiland naast de sloot geconcentreerd, alsmede een even groot aantal Meerkoeten, een kleiner aantal Waterhoentjes. Vijftig à zestig Blauwe Reigers in de onmiddellijke omgeving. In de sloot ook nog een Dodaarsje dat dacht dat er nog voedsel in de sloot zat. Het was niet het enige want ook maar liefst drie IJsvogels zaten op overhangende takken te wachten op vis die nooit komen zou.

Een stuk verder op in het gebied, een uur of wat later, zag ik er nóg één zodat ik op een aantal van minstens drie er mogelijk 4 IJsvogels voorkwamen in dat gebied !

Erg opvallend en wel leuk was het grote aantal Houtsnippen dat ik die dagen opjoeg: ca. 10 à 12 exemplaren ! Het is natuurlijk wel een terrein voor Houtsnippen, maar zoveel ??

Verder zeker vijf Buizerds die in dit gebied aanwezig waren. Er zitten altijd Buizerds, zéker omdat het een voedselrijk gebied is maar misschien ook omdat er een hoogspanningsmast over het gebied loopt die natuurlijk draadslachtoffers eist. Zo telde ik op een open stuk van ca. 100 meter de (pluk)resten van een Houtduif, een kraaiachtige en een lijsterachtige (waarschijnlijk Kramsvogel).

Het aantal van 5 is ook te danken aan exemplaren uit het Naardermeer en 's-Gravelandse landgoederen die er komen fourageren.

In het gebied verder véél hazen en konijnen, evenals fazanten en reeën. In "gunstige" omstandigheden kan men er duizenden sijen en andere vinkachtigen zien.

Dit terrein, dat begrensd wordt door Stichtse kade, Loodijk en Ankeveen is een zeer waardevol gebied maar ook kwetsbaar. De stortplaats is nog niet definitief gesloten maar zal in de toekomst weer opengaan. Eromheen zitten veel bedrijven, autohandelaren, oud-ijzerhandel, boerderijen met o.a. legbatterijen.

Stukken moerasbos die aan boerderijen grenzen worden door de jeugd gebruikt als crosterrein en als illegale stortplaats gebruikt. We moeten dus zeer attent zijn op toekomstige plannen van gemeente of andere betrokkenen.

P.S. Nadat ik het stuk geschreven had hoorde ik van andere leden van de Vogelwerkgroep dat er overal veel Houtsnippen gezien waren. Ik had het ook kunnen weten want een week daarvoor had ik langs de Gooimeerkust van Naarden tot aan de Eem 4 exemplaren gezien !

Peter Vos

Dieren in de Flevopolders

In het personeelsorgaan van de Rijksdienst van de IJsselmeerpolders, 14e jrg. nr. 2, geeft prof. Van Duin in het traditionele februari-artikel een overzicht van het wel en wee van deze dienst in 1977. In deze beschouwing die ettelijke pagina's omvat, vindt de lezer veel interessante feiten en cijfers met betrekking tot het poldergebeuren.

Voor ons, vogelaars, is het lezenswaardig wat er gezegd wordt onder het hoofdstuk: "Het landelijk gebied". Met toestemming van de redactie laten we dit gedeelte hieronder volgen.

Het landelijk gebied

Niet alleen de mensen ontdekken de polders als een eldorado, maar ook veel dieren nestelen hier graag. Flevoland ontwikkelt zich steeds meer als een belangrijke pleisterplaats voor overwinterende vogels en als broedgebied voor weide- en andere vogels.

Het aantal broedparen in het reservaat De Kievitslanden is thans min of meer gestabiliseerd op de uitzonderlijke dichtheid van ruim 700 per 100 ha, verdeeld over plusminus 16 soorten.

Deze gunstige ontwikkelingen doen zich ook voor in andere natuurterreinen, zoals de Ganzengouw, en in Flevoland als geheel. Zo is het geschatte aantal broedparen van de Bruine Kiekendief toegenomen van ruim 100 in 1972, ca. 150 in 1973, ruim 300 in 1975, tot 450 in 1977.

Ook de door de RIJP geplaatste nestkasten in Flevoland waren vrijwel allemaal bewoond, onder meer door Kerkuilen (2 kasten), Torenvalken (30), mezen (53) en Steenuilen (1).

De 143 nestkasten rond Lelystad waren voor ruim de helft bezet. De invloed van de stedelijke sfeer kwam overigens niet alleen tot uiting in de lage bezettingsgraad, maar ook in het grotere aantal verdwenen nestkasten.

Een andere opmerkelijke ontwikkeling is dat er thans in de zomer jaarlijks duizenden Grauwe Ganzen ruien in Flevoland, voornamelijk in de Oostvaardersplassen.

De stand van het reewild ontwikkelde zich goed. Verheugend is voorts dat een vos en een visotter zijn gesignaleerd, zodat de fauna in de polder allers veelzijdiger wordt. De hazenstand liet zich aanvankelijk gunstig aanzien, maar leed dit jaar weer grote verliezen door het optreden van coccidiose. De konijnen zijn intensief door het jachttoezicht bestreden in verband met schade aan de jonge bosaanplant, de volkstuinen en dergelijke.

Aantal broedparen per 100 ha in het weidevogel terrein De Kievitslanden

	1967	1972	1977
Weidevogels	61	377	531
Eenden	7	106	91
Hoenders	-	30	33
Zangvogels	31	104	69
Diversen	1	3	5
Totaal: 100		620	729

Ook de ganzen werden nauwlettend gevolgd en zo nodig verjaagd. Dat moest om te ernstige schade aan de tarwe- en graszaadteelt te voorkomen, hoe verheugend het ook is dat Flevoland een van de belangrijkste pleisterplaatsen in West-Europa vormt voor de ganzen. Het jachttoezicht was trouwens ook nodig ter beteugeling van stroperijen en diefstallen.

Een bijzondere activiteit had betrekking op de verpleging van gewonde stootvogels en uilen. In anderhalf jaar werden 15 vogels in asyl ontvangen, waarvan 9 weer levend in vrijheid konden worden gesteld, te weten 4 Torenvalken, 4 Buizerds en een Kokmeeuw.

Dit betreft natuurlijk maar een klein aspect van de vele activiteiten voor mens en milieu, die hier door overheid en particulieren plaatsvinden.

ONTVANGEN LITERATUUR

Vanellus - tweemaandelijks tijdschrift van de Bond van Friese Vogelwachten, jrg. 30 no. 6. Zwaluwen en Gierzwaluwen in Leeuwarden - Onderzoek van Scholeksters als verkeersslachtoffers - Overzicht reservaten - onderzoek naar Sneeker grachten - idem jrg. 31 no. 1 - Blauwe Reigerkolonie te Leeuwarden - Sterfte onder Meervleermuizen te Berlikum - Kieviten in Zwitserland - Aantekeningen van Notenkrakers in 1977.

De Pieper - Maandblad VWG N.Hollands Noorder kwartier, jrg. 16 no. 12. Vogelinventarisatie van een zanddepot in Oostelijk West-Friesland (deel 1) - Vogelaars en de jachtwet.

De Fitis - Mededelingenblad van de VWG Haarlem, jrg. 13 no. 6. Zwerven over het Iberisch Schiereiland - Broedende Visdiefjes in bedreigd gebied. Jrg. 14 no. 1 - Nestkastenverslag 1977 VWG IJmuiden - Herfsttrek 1977 - Roofvogelstand A'damse Waterleidingduinen 1976 - Botulisme in de A.W. duinen in 1977 - Veldwaarnemingen.

De Strandloper - Orgaan van de Ver. voor Natuur en Vogelbescherming "Noordwijk", jrg. 9 no. 1.- Jaarverslagen - Nestkastonderzoek Nw. Leeuwenhorst 1976 - Broedvogelinventarisatie Zuid Hollands landschap - Flora van Noordwijk - Inventarisatie "Offem" 1976 - Torenvalken in NH-kerk Noordwijk - Binnen 1976 - Trek van de padden 1976 - Vogelasyll - Planteninventarisatie Golfbad in 1976 - De grote keverorchis in Noordwijk - Jagers - Planteninventarisatie - e Flora van een klein dorps-tuintje.

De Wulp - driemaandelijks orgaan VWG Den Haag, jrg. 9 no. 1.

Mededelingenblad KNNV, VWG Amsterdam - jrg. 15 no. 4. Jaarverslag - Broedvogelinventarisatie "Balkan" (A'damse Bos) - Excursie Schiermonnikoog - Griekenland - Reisverslag Pakistan - Waarnemingen A'damse Bos - Waarnemingen Amsterdam .

De Kruisbek - Ver. orgaan VWG Utrecht, jrg. 21 no. 1. Roofvogels in Nederland, achteruitgang en herstel - Natuurleven op Spitsbergen - Veldwaarnemingen - Flevorubriek - Sneeuwuil in Driebergen.

Vogels onder hoogspanning, een studie betreffende de invloed van hoogspanningsleidingen op vogelsterfte.

Verslag 1977 van de Vogelwacht Franeker en Omstreken.

Al deze tijdschriften kunt U inzien in ons archief.

Door de Stichting Kritisch Faunabeheer werden wij benaderd om onderstaand artikel onder uw aandacht te brengen. Wij geven hier gaarne gevolg aan.

OP WEG NAAR ALTERNATIEVEN.

De wijze waarop onze inheemse fauna beheerd wordt laat nog wel eens wat te wensen over. Allerlei personen en instanties zien het als hun taak ingrepen in de natuur te plegen waarmee ze, bewust of onbewust, invloed uitoefenen op het wel en wee van onze dierpopulaties.

Bij al deze activiteiten realiseert men zich vaak onvoldoende dat ieder menselijk ingrijpen een keten van reacties teweeg brengt; vrijwel zonder uitzondering leidt dit tot verarming van flora en fauna.

In de achterliggende periode heeft Stichting Kritisch Faunabeheer bij herhaling gewezen op misstanden bij het beheer van de inheemse fauna. In de meeste gevallen bleek onkunde, onvoldoende kennis van de ecologie, de voornaamste oorzaak te zijn voor het gesignaleerde wanbeheer. Kennelijk is het niet voldoende om de zwakke plaatsen in het faunabeheer aan te duiden, er moet meer gebeuren. We zullen moeten aangeven op welke wijze onze fauna verantwoord beheerd kan worden, we zullen de alternatieven moeten formuleren. Hieraan gaan we werken.

Enige tijd geleden werd door het bestuur van Stichting Kritisch Faunabeheer de Beheerscommissie ingesteld. De opdracht die deze commissie gekregen heeft kan als volgt omschreven worden:

"Het formuleren en propageren van maatregelen die leiden tot een moreel en wetenschappelijk verantwoord faunabeheer".

Het zal duidelijk zijn dat deze opdracht verre van eenvoudig is. Voordat beheersmaatregelen geformuleerd kunnen worden zullen we eerst moeten weten welke plaats een diersoort inneemt in het ecosysteem. Een uitgebreide bestudering van de ecologie van de soort is dan ook onontbeerlijk. Voor deze omvangrijke taak is de commissie aangewezen op de hulp van al diegenen die zich in willen zetten voor een beter beheer van onze fauna.

Het ligt in de bedoeling dat de Beheerscommissie als een overkoepelend en coördinerend orgaan gaat functioneren. Onder verantwoordelijkheid van de commissie zullen werkgroepen zich bezig gaan houden met de problemen van de afzonderlijke diersoorten. Deze werkgroepen worden ingesteld per soort of per groep van soorten. Bij de bestudering van een soort vormt de ecologie het centrale thema. De taak van iedere werkgroep bestaat uit drie belangrijke elementen:

- Literatuuronderzoek. Voor iedere soort moet een overzicht gemaakt worden waarin alle, uit de literatuur bekende, ecologische gegevens zijn opgenomen. Aan de hand van dit overzicht kan worden vastgesteld op welke punten verder onderzoek wenselijk of noodzakelijk is.
- Eigen onderzoek. Indien de leden van een werkgroep daartoe in de gelegenheid zijn kunnen zij besluiten zelf onderzoek te gaan doen. Dit kan zijn ter controle of ter aanvulling van de gegevens uit de literatuur.

-Verslaggeving. Iedere werkgroep zal haar bevindingen neerleggen in een verslag. Een samenvatting hiervan kan dan als artikel in ARGUS gepubliceerd worden. Eventueel bestaat de mogelijkheid om het verslag in z'n geheel te publiceren als "Ecologisch Rapport" van Stichting Kritisch Faunabeheer.

Ter ondersteuning van de activiteiten van de werkgroepen zal de Beheerscommissie zich bezig houden met zaken van meer technische aard. Hierbij kan gedacht worden aan het benaderen van personen en instanties met voorstellen of verzoeken namens een werkgroep of aan het organiseren van werkbijeenkomsten en symposia. In principe wordt de bijdrage van de Beheerscommissie bepaald door de wensen en noden van de werkgroepen.

Voor welke diersoorten werkgroepen worden opgericht hangt af van de belangstelling van diegenen die ons actief willen steunen. Natuurlijk heeft de commissie wel een aantal wensen. Ze zou graag meer ecologische informatie hebben over de soorten die in de jachtwet genoemd worden. Het is ons, met name, niet duidelijk waarom een aantal in deze wet genoemde predatoren en aaseters zo fel bestreden dienen te worden. Tal van andere soorten dreigen min of meer geruisloos uit onze fauna te verdwijnen. Dit geldt voor de meeste soorten amfibieën en reptielen. Verder voor een aantal soorten insecten (vliegend hert, vuurvlieder), sommige vogelsoorten (vooral predatoren) en voor een aanzienlijk aantal zoogdieren (vleermuizen, slaapmuizen). Een betere kennis van de ecologie vormt de eerste stap op weg naar een verantwoord beheer van deze populaties, temeer omdat voor de meeste van deze soorten een actief beheersbeleid noodzakelijk is. Het spreekt vanzelf dat de mogelijkheden voor de vorming van werkgroepen niet door bovenstaande opsomming beperkt worden. Iedereen kan, met zijn eigen specifieke kennis en interesse, een bijdrage leveren tot een moreel en wetenschappelijk verantwoord faunabeheer. Wij rekenen op uw daadwerkelijke steun.

Ed J. Gubbels.

Degenen die zich als lid van een werkgroep willen opgeven kun en naar onderstaand adres schrijven. Graag met duidelijke vermelding van de diersoort(en) waar Uw belangstelling naar uit gaat. Wij zullen dan zo spoedig mogelijk contact met U opnemen.

Beheerscommissie
Stichting Kritisch Faunabeheer.
p/a H.v. Everdinck
Hogezijde 7
DEN HAAG. Tel. 070 - 669515

Nieuwe SOVON - projecten

Toen het einde van het Atlasproject voor broedvogels in zicht kwam en het niet alleen duidelijk werd dat dit project een succes was geworden, maar ook dat er in den lande behoefte bestond aan vervolgproujecten, heeft het bestuur van SOVON zich beraden op hetgeen er in de toekomst gedaan zou kunnen worden. Gelet op het huidige bestand van medewerkers, dat rond de 2.000 personen bedraagt, zal een nieuw landelijk project enigszins aan moeten sluiten bij het Atlasproject voor broedvogels. Voor het slagen van een nieuw groot landelijk project met zeer veel medewerkers, moet aan een aantal eisen voldaan zijn, te weten:

- a. Er moeten duidelijke invulkaarten komen met eenvoudige vragen, die niet voor tweeërlei uitleg vatbaar zijn;
- b. De oproep tot deelname aan een dergelijk project moet onder een zo breed mogelijk vogelaarspubliek worden verspreid.

Het enige project dat hieraan voldoet en waaraan weer alle amateurveldornithologen kunnen meewerken, bleek een Atlasproject voor Winter- en trekvogels te zijn.

Op de vergadering van het Algemeen Bestuur van SOVON van 24 september j.l. is besloten dit project te organiseren voor de periode augustus 1978 tot en met mei 1983. Het Dagelijks Bestuur tracht momenteel subsidie voor dit project te krijgen. De oproep tot deelname zal in een zo groot mogelijk aantal landelijke en regionale tijdschriften voor vogelstudie worden geplaatst.

Doel van het Atlasproject voor Winter- en trekvogels is het in kaart brengen van de verspreiding van alle in Nederland in het wild voorkomende vogels. Daarbij zijn twee aspecten van belang: waar zijn de vogels en wanneer zijn zij daar? Om beide vragen te kunnen beantwoorden is het niet alleen nodig om het onderzoek in Atlasblokken te laten plaatsvinden, maar ook in perioden van steeds één maand. Aan de medewerkers wordt dan ook gevraagd per blok op te geven of hun soort in een bepaalde maand aanwezig is geweest. Dit project zal weer voornamelijk kwalitatief onderzoek worden, waarbij de mogelijkheid is opengelaten aan te geven hoeveel vogels er in het blok aanwezig zijn.

Het Atlasproject voor Winter- en trekvogels richt zich in de eerste plaats op verspreiding van de vogels buiten de broedtijd. Daarnaast wil het inzicht geven in de vogeltrek over Nederland. Daarom was het eveneens nodig in de broedtijd te gaan onderzoeken, voornamelijk om de trek van noordelijke en (sub)arctische broedvogels vast te leggen. Ook dan wordt alleen de aan- of afwezigheid van een soort in een blok genoteerd. De codelijst hoeft dus niet te worden gebruikt.

Behalve waar en wanneer is het ook belangrijk hoeveel vogels er zijn. Om daar enig inzicht in te krijgen zal naast het Atlasproject voor Winter- en trekvogels een speciaal telproject voor wintervogels worden uitgevoerd.

Dit project is gebaseerd op de Punt Transekt Tellingen (P.T.T.) methode.

Dergelijke wintervogeltellingen worden al sinds jaren gehouden in Amerika (waar de methode werd ontwikkeld), Canada, Zweden en West-Duitsland. Het principe van de P.T.T. methode is, dat de medewerkers tenminste eenmaal per winter een door hemzelf vastgestelde route aflegt en onderweg op 20 telpunten gedurende 5 minuten alle daar waargenomen vogels noteert. De telpunten liggen 200-400 meter uit elkaar. Wanneer men van een vervoermiddel (fiets of auto) gebruik maakt, mogen de afstanden groter zijn.

Uit de resultaten van deze tellingen wordt per soort per jaar een indexcijfer berekend dat aangeeft hoe vaak deze soort werd waargenomen per 100 telpunten. Wanneer men de indexcijfers van de verschillende jaren van een soort vergelijkt, krijgt men een idee over de toe- of afname van het aantal vogels van die soort dat in Nederland overwintert.

De wintervogeltellingen, die SOVON in Nederland denkt te gaan organiseren, worden gehouden in een drietal telperiodes (half november, tweede helft van december en half februari). De belangrijkste telperiode is die van de tweede helft van december, deze duurt tenminste 16 dagen waarin 3 weekenden vallen. De beide andere telperiodes duren 9 dagen (2 weekenden). De waarnemer kan zelf beslissen op welke dag in een telperiode hij zijn traject aflegt.

Bij de wintervogeltellingen gaat het in de eerste plaats om "landvogels" en wel voornamelijk om de algemenere soorten. Voor watervogels, ganzen en steltlopers worden reeds gedurende een aantal jaren maandelijkse tellingen georganiseerd. De telperiodes van de wintervogeltellingen zijn zo gekozen, dat zij overeenkomen met de data van de waterwildtellingen, zodat men gelijktijdig aan beide projecten kan deelnemen.

Inlichtingen: Subgroep Avifauna

SCHANDE!

(Van onze correspondent)
ZEIST — Bij de Vereniging tot Bescherming van Vogels zijn de laatste weken berichten binnengekomen over vogelsterfte door het landbouwgif parathion. Men is bij de vereniging vooral geschrokken van de bevestiging door de diergeneeskundige instituten te Doorn en Rotterdam van de dood van een rode wouw, een zeer zeldzame roofvogel in Nederland.

De vogel is dood gevonden in het

Vogelsterfte door landbouw- gif parathion

Gerendal in Zuid-Limburg. Het vorige jaar heeft voor de eerste keer deze eeuw een rode wouw in ons land gebroed, in Twente. Ook in Limburg zwierf een paartje rond

waarvan werd gehoopt dat het tot broeden zou overgaan. Vermoedelijk is een van deze vogels het slachtoffer geworden van het gif.

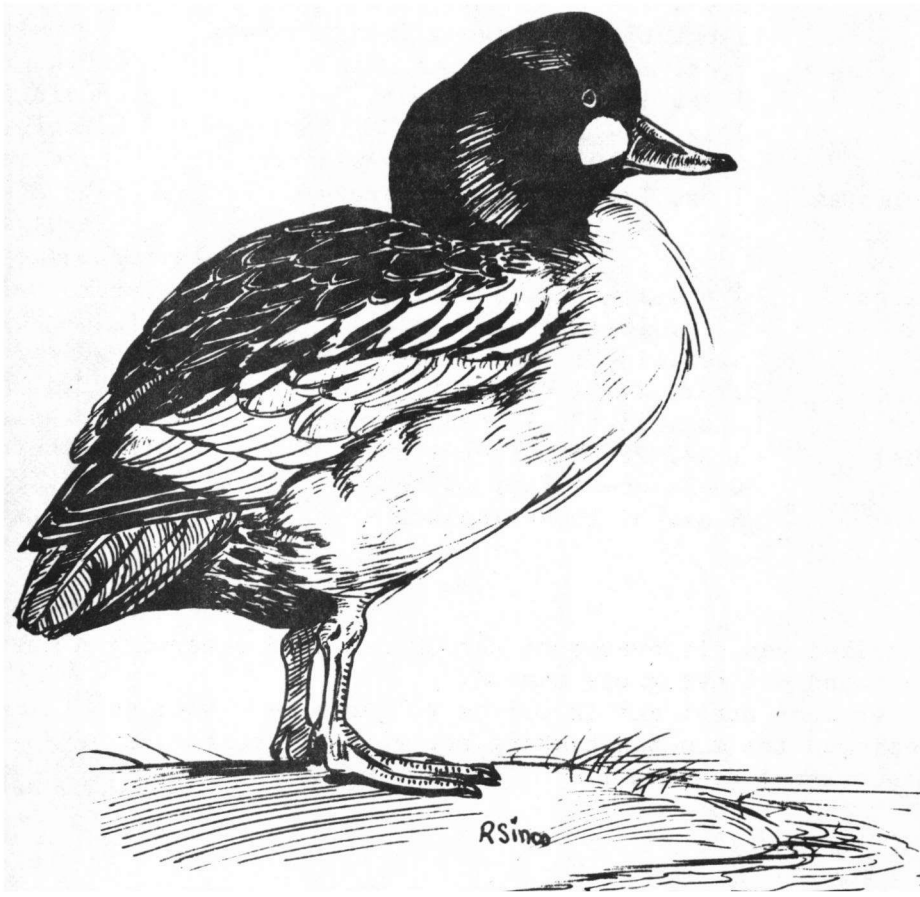
Ook in het Groninger Oude Pekela zijn dode vogels, waaronder veel fazanten, op een akker gevonden. Het is voor het derde achtereenvolgende jaar dat zich op deze plaats vogelsterfte door het landbouwgif voordoet. Parathion is sedert 1944 voor gebruik in land- en tuinbouw toegelaten.

Het Parool 1-4-78

V E L D W A A R N E M I N G E N

Samengesteld door: Aart Bode

Roodkeelduiker	1 ex.	11-02	De Nes bij de Vecht	A.Vermeule
Roodhalsfuut	1 ex.	14-01	Oostvaardersdiep 3.1	Logtmeijer/Buhr
Dodaars	2 ex.	04-12	Gemaaltje Spiegelp.d.Haan/Moolenbeek	
	10 ex.	23-12	Trompenburg 's-Graveland	E.d.Haan
	4 ex.	31-12	Wijde Blick Vreel.weg	A.Vermeule
	5 ex.	08-01	Eem bij Eembrugge	B.Hennephof
	4 ex.	13-01	Fr.Kampweg/Loodijk	S.H.Poelstra
	7 ex.	15-01	Loodijk	A.Vermeule
	2 ex.	15-01	Naardermeer bij molen	idem
	1 ex.	21-01	Loodijk, Ankeveen	R.Moolenbeek
	5 ex.	22-01	Wijde Blick, Alambr.kade	B.v.Poelgeest
	2 ex.	08-02	Leeuwenl./Spandersl.	A.Bode
	4 ex.	10-02	Wijde Blick	A.Vermeule
Aalscholver	1 juv	13-01	Bij Fort Ronduit	Leny Reddingius
	30 ex.	10-02	Wijde Blick	A.Vermeule
Lepelaar	8 ex.	26-02	Bij Almere Haven	S.Poelstra/M.d.Rooy
Grauwe Gans	+ 400 ex.	11-02	Eempolders-Noord	Poelstra/Hartlief.e.a.
Kolgans	+ 30 ex.	11-02	Idem	idem
Rietgans	- 27 ex.	03-12	Bij Naardermeer	Poelstra/Logtmeyer
	40 ex.	05-12	Idem	idem
Krakeend	1 mn.	13-01	Vijver Beethovenl. Naarden	Reddingius
Smient	+ 110 ex.	03-12	Gooimeer bij Ronduit	Poelstra/Logtmeyer
	+ 70 ex.	04-12	Holl.Ankeveen'W. E.de Haan/P.v.d.	
			Poel/R.Moolenbeek	
	+ 150 ex.	04-12	Plassen zuidelijk v.Naarderbos	
			F.Roder/B.v.Poelgeest	
	> 350 ex.	31-12	Loenderveense Plassen	B.v.Poelgeest
	+ 450 ex.	11-02	Eempolders-Noord	Poelstra/Hartlief ea
Krooneend	1 mn.	05-01	Kp.Meyerweg, Naarden	L.Reddingius
Witoogeend	1 mn.	23-12	Naarderbos bij Holl.brug	P.Logtmeyer
Brilduiker	1 mn.	19-02	's-Grav.landseweg bij Smidsbrug in wak in ijs.	A.Vermeule

Zwarte Zeeënd	1 vr.	04-12	Gemaal Spiegelpold. Moolenbeek/d.Haan /P.vd.Poel
Grote Zaagbek	1 pr.	22-01	Blokln.-Vecht bij Spion. J.P.Seyffert
Nonnetje	3 vr.	15-01	Naardermeer bij molen Vermeule/Vogel
Sperwer	1 vr.	18-12	Laarder Wasmeer J.Harder
	1 ex.	29-12	Rijksweg 27 H'sum B.v.Poelgeest
	1 ex.	30-12	Hengstenberg Holl.Rading D.A.Jonkers
	1 ex.	01-01	Stalpaertstr. H'sum Fam.deWijs/Winkelman
	1 ex.	01-01	Kust bij Huizen Pluister/Griffioen
	1 mn.)	07-01	Laarder Wasmeer J.Harder
	1 vr.)		
	1 ex.	12-01	Hengstenberg Holl.Rading D.A.Jonkers
	1 ex.	11-02	Wijde Blik Vreel.weg A.Vermeule
Rode Wouw	1 ex.	03-12	Muiderberg-dorp Poelstra/Logtmeyer
Visarend	1 ex.	25-12	Naardermeer Logtmeyer/Velthuysen
	1 ex.	13-01	Naarderbos L.Reddingius
Blauwe Kiekendief	1 vr.	14-12	Bussumerheide N.W.zijde Poelstra
	1 vr.	27-01	Korremof, Kortenhoef E.d.Haan
Smelleken	1 vr.	03-12	Bij Naardermeer Logtmeyer/Poelstra
Torenvalk	12 ex.	08-01	Eempolder'noord B.Hennephof
Korhoen	1 mn.	25-12	Op boekweitveld bij rustgeb. Vermeule
	1 vr.	25-12	Op afgebr.heide bij rustgeb. idem
	2 mn.)	07-02	Doodweg Westerheide R.Walrave
	2 vr.)		
	1 mn.	08-02	idem idem
Goudplevier	1 ex.	01-03	Eempolder west van Eemdijk W.K.Kraak
Houtsnip	1 ex.	17-11	Landgoed Gooilust E.d.Haan
	1 ex.	27-11	Korremof, Kortenhoef idem
	1 ex.	21-01	Zuiderzeeweg, Huizen P.Logtmeyer
Wulp	+ 230 ex.	08-01	Op weilanden bij Raboes B.Hennephof
Witgatje	- 2 ex.	03-12	Bij Naardermeer Poelstra/Logtmeyer
	4 ex.	25-12	Hilv. Meent R.Moolenbeek/vd.Heijden
	1 ex.	02-01	Eempolder W.K.Kraak
	2 ex.	22-01	Bij Naardermeer S.H.Poelstra
IJsvogel	1 ex.	05-12	Landgoed Spanderswoud idem
	1 ex.	07-01	Havenpier Huizen A.Pluister
	1 ex.	13-01	Fort Ronduit L.Reddingius
	1 ex.	15-01	Idem S.H.Poelstra
Boomleeuwerik	2 ex.	08-02	Craillouseweg Westerheide R.Walrave
Grote Gele Kwikstaart	1 ex.	17-12	Hoek Laarderweg/Gooiergracht bij af- wateringsluis Vermeule/ Poelstra/Logtmeyer
Witte Kwikstaart	1 ex.	16-12	Berensteinseweg H'sum Gerard Heise
Klapekster	1 ex.	18-12	Knardijk H.Moerman/A.Vermeule
	1 ex.	15-01	idem W.K.Kraak
	1 ex.	27-01	Korremof, Kortenhoef E.d.Haan
Zwartkop	1 ex.	13-12	Eikbosserweg H'sum Fam.Heise
Roodborsttapuit	1 ex.	22-01	Muiderstrand Logtmeyer/Velthuysen
Frater	+ 40 ex.	26-02	Eempolder-zuid W.K.Kraak
Barmsijs	+ 25 ex.	31-12	Naarderbos S.H.Poelstra

Bij het samenstellen van dit overzicht heb ik me fikse beperkingen moeten opleggen in verband met het grote aanbod.

Ik hoop dat u er voor zorgt dat ik ook de volgende keer weer een flink aantal waarnemingen tot mijn beschikking heb voor het maken van een leuke selectie. Alvast bedankt !

AART BODE

LIJST VAN ADRESSEN DIE U NODIG KUNT HEBBEN

Het dagelijks bestuur

Voorzitter : Vakant
Sekretaris : H.J. ten Brinke, Claudiagaarde 4, Bussum, tel 14700
Penningmeesteresse : Mej. A. van Leyden, Raboes 9, Laren, tel. 86091
postgiro VWG : 2529179

Leden - Deze leden zijn tevens contactpersoon voor de bij hun naam genoemde subgroep

Avifauna : R.G. Moolenbeek, Arn. Voetlaan 14, Akeveen, tel 62641
Eempolders : Mej. A. van Leyden
Excursies : mevr. L.J. Dwars-van Achterbergh, Prinsenstr.15, H'sum
Nestkasten : H.W. de Soete, G.v.Amstelstr. 410, H'sum, tel. 10834

Verdere contactadressen

Ringonderzoek : E.R. Osieck, Steffenshein 20, Laren, tel. 89720
Vogelkursus : mevr. C.C.M. Last-Hendriks, Mr. J.C. Bührmanlaan 46, Ankeveen, tel. 035-~~4277~~ 62099
Contr. Vogelwet : D.G. de Witte, St. Annastr. 26, Naarden, tel. 42579
Opgeven excursies : C. de Rooy, Rading 80, Nw. Loosdrecht, tel. 02158-1641 (na 18.00 uur)
Inzenden copy : W.E. Cohen, Bezaan 8, Huizen, tel. 52128

Inzenden/afhalen Waarnemingskaartjes

Ankeveen : R.G. Moolenbeek, A. Voetlaan 14, tel. 62641
Bussum : H.J. ten Brinke, Claudiagaarde 4, tel. 14700
Hilversum : A. Bode, Coehoornstraat 64, 1222 RV Hilversum tel. 035 - 858401
Huizen : F. Griffioen, Omroepaan 16
Laren : G. de Graaff, Steffenshein 13, tel. 83143
Naarden : mevr. H.W. Reddingius, Gr. W. de Oudelaan 22, 42508

I N H O U D

pag. 30	Redactioneel
31	Programma
32	Mededelingen
33-36	Uitreiking jubileumboek
37-38	Ervaringen met Sijzen
39-40	Ganzenexcursie Niederrheingebied
41-42	Baltsgedrag van Korhoenders
43-44	De Huiszwaluw
45-46	De IJsvogel en Grote Gele Kwikstaart in Nederland
47	Winter 1978
48-49	Dieren in de Flevopolder
50	Ontvangen literatuur
51-52	Op weg naar alternatieven, St. Kritisch Faunabeheer
53-54	Nieuwe SOVON - projecten
55-56	Veldwaarnemingen
57	Adressen en inhoud

INZENDEN KOPIJ VOOR 15 MEI 1978 !